

НАУЧНО ДРУШТВО ЗА НЕГОВАЊЕ
И ПРОУЧАВАЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
БЕОГРАД

СТУДИЈЕ СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ
Серија I, год. XXI

КАТЕДРЕ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
БЕОГРАД

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
НИКШИЋ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
БАЊА ЛУКА

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ИСТОЧНО САРАЈЕВО

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
НОВИ САД

ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКИ ФАКУЛТЕТ
КРАГУЈЕВАЦ

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
НИШ

СРПСКИ ЈЕЗИК

XXI

Београд, 2016.

НАУЧНО ДРУШТВО ЗА НЕГОВАЊЕ И ПРОУЧАВАЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА – БЕОГРАД

СТУДИЈЕ СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ

КАТЕДРЕ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
БЕОГРАД

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
НИКШИЋ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
БАЊА ЛУКА

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ИСТОЧНО САРАЈЕВО

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
НОВИ САД

ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКИ ФАКУЛТЕТ
КРАГУЈЕВАЦ

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
НИШ

СРПСКИ ЈЕЗИК ХХІ

2016.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

проф. др Милорад Дешић (Београд), проф. др Милан Драгичевић (Бања Лука),
проф. др Ценка Иванова (Велико Търново),
проф. др Милош Ковачевић (Крагујевац), prof. dr Pavel Křejič (Врно),
проф. др Радмило Маројевић (Београд), проф. др Валерий Михайлович Мокиенко
(Санкт-Петербург), проф. др Мирослав Николић (Београд), проф. др Бранислав Остојић (Никшић),
prof. dr Mihai Radan (Тимишоара), проф. др Радоје Симић, председник Одбора (Београд),
проф. др Љилана Суботић (Нови Сад), проф. др Ольга Ивановна Трофимкина (Санкт-Петербург),
проф. др Божо Ћорић (Београд)

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

проф. др Радоје Симић

СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ

Др Михаило Шћепановић

ТЕХНИЧКО УРЕЂЕЊЕ

Милан Крсмановић

ПРЕВОДИ РЕЗИМЕА НА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Сергеј Мацура

РЕЦЕНЗЕНТИ

проф. др Милош Ковачевић, проф. др Божо Ћорић, проф. др Радоје Симић,
проф. др Радмило Маројевић, проф. др Милорад Дешић, проф. др Првослав Радић,
др Смиљка Стојановић, др Стана Ристић, проф. др Срето Танасић, проф. др Веран Станојевић,
проф. др Милан Стакић, проф. др Јелена Јовановић Симић, проф. др Рајна Драгићевић

САВЕТ

проф. др Срето Танасић (Београд–Ниш), проф. др Владислава Ружић (Нови Сад),
проф. др Милан Стакић (Београд)

Већина радова домаћих стручњака израђена је у оквиру научних пројеката које финансирају министарства Србије, Црне Горе и Републике Српске

Компјутерска припрема и штампа: „ЧИГОЈА ШТАМПА“

81'27
305-055.2

БОРЂЕ Р. ОТАШЕВИЋ*
Институт за српски језик САНУ

Оригинални научни рад
Примљен: 14.06.2015.
Прихваћен: 28.12.2015.

„ПОЛИТИЧКА КОРЕКТНОСТ” КАО ЈЕЗИЧКО И НАЦИОНАЛНО ПИТАЊЕ¹

У раду се аргументује тврдња да је тзв. политичка коректност, у значењу које наводе њени поборници, теоријски немогућа. Важан циљ „политичке коректности” је гушење критичког мишљења.

Кључне речи: политичка коректност, манипулација, вербални деликт, цензура

Тачно време појављивања термина „политичка коректност” (енгл. *political correctness*) до сада није утврђено². Као претече тзв. „политичке коректности” наводе се: „дрвени језик” (Шапина 2008, Сунић 2011), коришћење еуфемизама у дворској етикецији (Базилев 2007), марксизам Института за социјална истраживања у Франкфурту, касније познатом као Франкфуртска школа (Линд 2000, Линд 2004, Бласкез 2002, Рен 2004, Гезер 2008), текстови италијанског комунисте Антонија Грамшија (Antonio Gramsci), објављени 20-их година 20. века (Линд 2004: 5), чланци Мао Це Тунга из 30-их (Бласкез 2002, Хјуес 2010: 5, 17) и 60-их година³ (Сефајер 1993: 555).

* djordje.otasevic@isj.sanu.ac.rs

¹ Рад је написан у оквиру пројекта *Опис и стандардизација савременог српског језика* (178021), који у целини финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

² О термину *политичка коректност* детаљније в. у Оташевић 2012.

³ В. Сефајер (William Safire) сматра да је претеча синтагме „политичка коректност” била синтагма „коректно мишљење”, коју је први употребио председник Кине Мао Це Тунг и која је

Сâm термин „политичка коректност“ или „политичка исправност“⁴, у другачијем значењу него што га данас има, како наводе бројни извори, први пут је употребљен 1793. године када је судија Џејмс Вилсон (James Wilson) у пресуди *Чисхолм против Џорџије* рекао да није политички коректно говорити *Сједињене Државе* уместо *народ Сједињених Држава* (Сефајер 1993, Ајто 2007, Гезер 2008, Бернард 2012 и др.).

Према једном мишљењу, термин „политичка коректност“ прва је предложила Карен Де Кроу (Karen DeCrow), председник америчке националне организације за заштиту жена (*National Organization for Women*), 1975. године⁵ (Остроух 1998; Муратов 2000, Иванова 2002, Панин 2004, Кипрскаја 2006). Сефајер, међутим, сматра да је Карен Де Кроу била друга јер је овај термин пре ње употребила Тони Кејд (Toni Cade, касније Toni Cade Bambara) још 1970. године у есеју објављеном у њеној антологији „*The Black Woman*“ (Сефајер 1993: 555). Шапина (2008) појаву овога термина смешта у слично време и у исти простор, Сједињене Америчке Државе, али је њиме, како сматра, пародирана терминологија једнопартијских држава, првенствено комунистичких.

Гуманова мисли да је на ширење термина „политичка коректност“ почетком 90-их година прошлог века утицала критичка кампања вођена у средстви-ма јавног информисања у САД и бестселер Алана Блума (Allan Bloom) „*The Closing of the American Mind*“ (Гуманова 1999: 14), док Тер-Минасова сматра да је импулс за настанак тзв. „политичке коректности“ био рад Али Мазруи (Ali Mazrui) „*The Political Sociology of the English Language*“ (1975), у којем аутор позива Африканце да критички и активно перцепирају енглески језик и да из њега истисну расизам (Тер-Минасова 2000: 79).

Поједини научници под „политичком коректношћу“ подразумевају (и) социјални, културни и лингвистички покрет⁶ (Колман 2000, Герасименко 2011: 249, Маматкулов 2011: 84, Клемперер⁷ [2012]).

Обично се сматра да ова синтагма има два аспекта: социолошку (односи у друштву – међу припадницима различитих раса, култура, полова, сексуалних опредељења и др., „позитивна дискриминација“ приликом уписа у школу и

означавала строго поштовање партијске линије. У овом случају, како примећује Сефајер, придев *коректан* имао је значење „који одражава групне интересе“ (Сефајер 1993: 555).

⁴ Термин *политичка исправност* среће се знатно ређе од термина *политичка коректност*.

⁵ Н. В. Бабок, за разлику од већине других извора, наводи да је „термин 'политическая корректность' был впервые предложен Карен Кроу, президентом Американской Национальной организации в защиту женщин в 1983. году“ (ц. Бабок 2010: 108). Иста година наводи се и у Иванова 2002.

⁶ „'Политическая корректность' ... включает в себя сложившееся общественное движение, характеризующееся определенными социально-демографическими параметрами, определенной динамикой развития и наличием элементов институализации“ (ц. Маматкулов 2011: 84);

⁷ В. Клемперер истиче политички аспект покрета (Клемперер [2012]).

на факултет, као и приликом запошљавања и слично) и језичку (коришћење посебног „недискриминаторног“ језика⁸).

Одређивање значења термина *политичка коректност* веома је разнолико и у великој мери поларизовано⁹. Могуће је издвојити три групе.

Прву групу, веома нетолерантну¹⁰ и тренутно најугицајнију, чине заговорници тзв. политичке коректности. Они тврде да је то велико цивилизацијско достигнуће које забрањује или обесхрабрује коришћење речи и израза с негативним и увредљивим конотацијама чиме се чува достојанство група које су жртве некоректних стереотипа. Коришћењем „недискриминаторне“ лексике, како поборници „политичке коректности“ наводе, спречавају се могући конфликти у друштву. Политички некоректну лексику могуће је поделити у неколико група.

1) Лексика која указује на неравноправност између мушкараца и жена¹¹. По правилу, жртве дискриминације су жене. Један од главних задатака феминистичке лингвистике јесте налажење примера који показују андроцентричност одређеног језика, односно дискриминацију жена. Полна дискриминација назива се сексизам.

2) Лексика која означава припадност одређеној нацији, раси или вероисповести. У српском језику, на пример, именице Циганин и Шиптар поборници тзв. политичке коректности сматрају увредљивим и инсистирају на њиховој замени именицама Ром и Албанац¹². У енглеском језику именица *Indians* замењена је синтагмом *Native Americans*. За дискриминацију по раси користи се термин расизам, за дискриминацију по конфесији – конфесизам, за диск-

⁸ У овом раду говориће се о језичкој страни тзв. политичке коректности.

⁹ „Само наличие полярных оценок явления, которые переносятся на слово, свидетельствует о том, что мы имеем дело с типичной идеологемой” (ц. Мајба 2012: 104).

¹⁰ „Психотерапеут Зоран Миливојевић каже да је парадокс политичке коректности то што штитећи права националних и сексуалних мањина или форсирајући родну равноправност заправо шири мржњу. Мржњу према онима који ова правила не поштују, па се називају фашистима, хомофобима, сексистима... Ови људи се онда у социјалном смислу ликвидирају.” (ц. *У клопци политичког језика 4*); „Вређање и исмевање које поједини аутори и медији ‘друге Србије’ систематски негују, као окосицу свог целокупног дискурса, има за циљ управо *дехуманизацију* сваког оног ко се усуди да мисли изван ‘политички коректног’, глобалистичког (Империјалног), ‘режима истине’” (ц. Антонић 2011); „The Politically Correct are more intolerant of dissent than traditional liberals or even conservatives. Liberals of earlier generations accepted unorthodoxy as normal. Indeed the right to differ was a datum of classical liberalism. The Politically Correct do not give that right a high priority. It distresses their programmed minds. Those who do not conform should be ignored, silenced or vilified. There is a kind of soft totalitarianism about Political Correctness” (ц. Линд 2004); В. и Драгоеску 2011: 356–357, Петржик 2011, Слуцки [2012].

¹¹ О термину „родна равноправност” в. Оташевић 2011.

¹² Инсистирање на избегавању именица *Циганин* и *Шиптар* у Србији се јавило много пре појаве „политичке коректности”.

риминачију према етничкој припадности – етничизам, а за дискриминацију по националној припадности – национализам¹³.

3) Лексика која означава професије које се традиционално сматрају непрестижним:

дојрка – оператор машинног доениа
 тракторист – механизатор
 парикмахер – стилист, имиджмейкер
 ассенизатор – оператор очистних сооружений
 collector – garbologist – sanitation engineer
 janitor – environmental hygienist
 automobile mechanic – automobile engineer, engine redesigner, vehicular consultant
 undertakers – morticians – funeral directors
 netturbino – operatore ecologico
 infermiere – operatore sanitario

У социјалистичкој Југославији, поготово крајем 70-их година прошлога века, с увођењем усмереног образовања, званични називи многих професија су промењени (нпр. учитељ – наставник разредне наставе). Није вероватно да је то урађено због њихове непрестижности¹⁴.

4) Лексика која означава припадност појединца одређеној старосној групи. Термин еџизам (енгл. ageism) (дискриминација по узрасту) први је употребио Р. Батлер, тврдећи да у основи доминантних предрасуда о старости уопште и старим људима лежи подсвесни страх младих и људи средњег доба од старења, болести и немоћи и беспомоћности (Батлер 1969: 243–246). Према А. Трекселеру (Трекселер 1980) на развој негативно-стереотипне перцепције старости утицали су и други фактори: култ младости и социјално-економски чиниоци. Именице *пензионер*, *старац*, *бака* сматрају се политички некоректним.

5) Лексика којом се означавају људи нестандартних пропорција:

fat – big-boned, differently sized
 short in stature – vertically challenged

6) Лексика којом се означавају људи с физичким и менталним недостацима.

invalid – handicapped – disabled – differently abled – physically challenged
 cripple – differently abled – physically different
 mute – aurally inconvenienced
 blind – visually challenged

¹³ „Polna diskriminacija u nekoj društvenoj zajednici određuje se terminom *seksizam*. Nastojanje za ukidanjem diskriminacije prema polu doprinosi otklanjanju diskriminacije uopšte u društvu, po rasi (rasizam), jeziku (lingvicizam), konfesiji (konfesizam), etničkoj (eticizam) ili nacionalnoj (nacionalizam) pripadnosti, što je zalaganje za dosledno ostvarivanje opšteljudskih prava” (ц. Савић 1998).

¹⁴ Ово бирократско мењање постојећих назива често је критиковано или пародирано (в. Павичић 1982: 62–64).

7) Лексика везана за смрт.

dead – terminally inconvenienced, metabolically different
kill – liquidate, neutralize, terminate with extreme prejudice

8) Лексика која указује на сиромаштво. Уместо придева *сиромашан* поборници тзв. политичке коректности траже да се користи синтагма *социјално угрожен*¹⁵. У енглеском језику „политички коректне“ замене нису биле дугог века.

the poor – the needy, the ill-provided – the deprived – the socially deprived – the underprivileged – the disadvantaged – low-income

9) Лексика која означава алкохоличаре и наркомане.

alcoholic – substance abuse survivor, person of differing sobriety
drug addiction – substance dependence

10) Лексика која означава преступнике, људе који су починили кривично дело.

un criminel – une victime de la société
un délinquant – un jeune
un assassin – un PVV (un preneur volontaire de vies)
un voleur – un FPC (un fornicateur par corecition)

11) Лексика која указује на однос човека према флори и фауни.

pet – companion animal
animal trainer – interspecies communicator
wild animals – free-roaming animals

Списак није потпун јер поборници „политичке коректности“ непрестано указују на нове и нове облике дискриминације¹⁶.

Другу групу чине научници који сматрају да сама идеја тзв. „политичке коректности“ није лоша и да од ње не треба одустајати, али се та идеја мора модификовати, представити еластичније „не загоня лексик у жесткие рамки ’заповедника’, соблюдая чувство меры и не ускоряя внедрение новых форм”

¹⁵ Рада Стијовић сматра да „социјално угрожен је далеко гора реч него сиромашан, рекла бих чак с извесном дозом погрдности. Можда неко хоће њом да каже да је тог сиромашног неко други угрозио и да он сам није крив зато што је сиромашан, али то ми се некако чини демагошким” (ц. У клопци политичког језика 2).

¹⁶ *Heightism* је дискриминација према висини (необично високи или ниски људи), *heterosexism* је схватање да је једино хетеросексуалност нормална чиме се дискриминишу припадници мањинских сексуалних опредељења, *classism* је схватање да су припадници одређених социјалних или економских класа супериорни у односу на припаднике других класа, *lookism* је коришћење речи које означавају нешто ружно и непријатно, *faceism* је тенденција да се мушкарци у медијима приказују од врата на горе, а жене у целости (користи се и синтагма *differential framing*) итд. (в. Влаховић 2003: 85, Мајба 2012: 104, Мајба 2013: 9).

(ц. Тер-Минасова 2000: 223), односно да се у почетку добра идеја временом извитоперила и претворила у своју супротност (Јовановић 2012)¹⁷.

Трећу групу чине противници тзв. политичке коректности. Њихове критике веома су бројне и разноврсне. Овде ће бити споменуте неке од њих. Тзв. политичка коректност инкомпатибилна је са слободом говора (Клејтон 1991, Браун 2006, Шлехта 2008, Дојчев 2010, Драгоеску 2011, Слуцки [2012]), њоме се намеће цензура и самоцензура (Лури 1994, Базилев 2007, Корољова 2009, Онил 2011), коришћење „недискриминаторне“ лексике уместо постојећих (неутралних) речи и израза не доводи до промена у стварности или друштвеној динамици па нови „политички коректни“ термин ускоро почиње да се користи на исти начин као и замењени (Иванова 2002, Болдирева 2006, Онил 2011), комуникација је отежана пошто су људи уплашени јер је, пре свега у САД, једна „некоректна“ реч довољна да онај ко ју је изговорио буде означен као расиста, сексиста, мизоген, хомофоб и сл., да изгуби посао, да му буде уништена каријера, да плати казну или оде у затвор (Клејтон 1991, Тејлор 1993, Иванова 2002, Синева 2008, Барк 2010, Хјусес 2010, Форд 2007), у науци долази до терминолошке и концептуалне конфузије (Глумбић 2005). Тзв. политичка коректност упоређује се или изједначава с Орвеловим новогovorом (Чомски 1998, Чонтош 1998, Конгдон 2002, Арканђели 2004, Рикарди 2006, Бурас 2009, Лија 2009, Hughes 2010), с макартизмом (Глумбић 2005, Hughes 2010), стаљинизмом (Глумбић 2005, Слуцки [2012]), фундаментализмом (Тејлор 1993, Прева 2012), а понашање присталица „политичке коректности“, посебно међу студентима, изједначава се с понашањем припадника Хитлерјугенда (нем. Hitler-Jugend) током тридесетих година 20. века (Тејлор 1993). Ј. Л. Гуманова у тзв. политичкој коректности види опасност од „лингвистичког геноцида“ (Гуманова 2000).

Иако свака од негативних страна „политичке коректности“ заслужује детаљну разраду, овде ће бити споменуте само неке од њих – како би се образложила и поткрепила основна тврдња: тзв. политичка коректност, у значењу које наводе њени поборници, теоријски је немогућа у свим већим језичким заједницама.

Нема никакве сумње да у Србији постоји један број жена за које је коришћење именица граматичког мушког рода за означавање жена које врше неки посао увредљиво и неприхватљиво па се оне залажу да се моциони парњаки користе увек, без обзира на функционални стил и морфолошка ог-

¹⁷“Behind many a modern injustice lies a good idea gone bad. ... Now the idea of racially based preferences has become an Orwellian monster – outdated and ineffective at best, profoundly illiberal at worst” (ц. Лија 2009: 111).

раничења у одређеним случајевима¹⁸. Лингвистичка дискутабилност овакве језичке праксе овом приликом ће бити занемарена јер је о томе више пута писано¹⁹ (в. Радић 2007, Радић 2010а, Радић 2010б). Проблем је што такође нема никакве сумње да у Србији постоје најмање три групе жена²⁰ за које је коришћење фемининума увредљиво и неприхватљиво. Једна група сматра да их коришћење посебних моционих парњака вређа као научнике, стручњаке или уметнике. У тенису, фудбалу, боксу или кошарци мушкарци и жене се одвојено такмиче и то је логично јер су мушкарци у просеку виши, тежи и јачи од жена. У математици, лингвистици, стоматологији, историји, психологији, музици, сликарству, по мишљењу једног броја жена, разликовање по полу нема никаквог смисла те оне сматрају да су математичари, лингвисти, психолози, астрономи, стоматолози (зубари) или музичари, док облике *математичарка*, *лингвисткиња*, *психолошкиња*, *стоматолошкиња* (*зубарка*), *астрономкиња* или *музичарка* сматрају увредљивим и неприхватљивим²¹. За другу групу жена насилно коришћење посебних моционих парњака, увек и у свим случајевима, представља насиље над језиком, које је за њих, као изворне говорнике српског језика, увредљиво и неприхватљиво.

Трећа група жена коришћење моционих парњака сматра двоструко неприхватљивим и увредљивим. Прво – именице *математичарка*, *деканица*, *педагошкиња* изведене су од именица мушког рода тако да су секундарне и

¹⁸ „Због чега мушки род доминира језиком, скривен под плаштом неутралног ’људског’ рода? Најчешће се пласира једна те иста бајка – *жене се подразумевају*, пошто су и жене људи. Друго је објашњење да језик тежи економичности, што значи да има задатак да изнедри исказ у оптималном, односно минималном броју језичких јединица, те се због тога користи опција само једног рода. Водећи лингвисти у овој области чак тврде да у појединим случајевима, када треба извести неку именицу женског рода, ’сам језик поставља баријеру’. Није него – мишљење је поставља. Ја нисам ’корисник’, већ ’корисница’, нити сам ’власник’, него сам ’власница’. Ја сам жена, и не осећам потребу да се подразумевам” (ц. Ћопић 2008: 219–220).

¹⁹ Уп. Филиповић 2009: 117.

²⁰ Свакако је могуће издвојити и друге групе, али у неким случајевима није јасно због чега нека жена сматра да је доследно коришћење моционих парњака за њу неприхватљиво. Драматург Маја Волк, на пример, на питање новинара да ли мисли „да ће жена бити мање жена ако јој уместо психолошкиња кажемо да је психолог” одговорила је: „То сигурно не. Када су професије у питању, то је будалаштина” (ц. *У клопци политичког језика* 3).

²¹ Х. Ћопић наводи само једну групу жена које се противе коришћењу посебних моционих парњака, а разлог због којег то чине разликује се од ове наведених: „Неретко се од жена може чути да им не пада на памет да буду *посланице*, *политичарке*, *инжењерке* или *новинарке*, јер се на тај начин девалвира оно што раде. Оне, забога, ’мушки’ раде свој посао. Изборивши се за позицију у мушком друштву, такорећи досегавши поменути ’генерички род’, оне као да траже неку врсту одликовања – да се називају *посланице*, *политичари*, *инжењери* или *новинари*. Уз то обично иде опаска, ’Ја сам се за то сама изборила’, односно ’Све се може кад се хоће’, као да је принцип једнаких могућности за све посве наравна ствар, заборављајући да је мајка моје мајке до окончања Другог светског рата могла само да сања о праву гласа, а о послу у бранши по избору да и не говоримо” (ц. Ћопић 2008: 219).

маркиране²². Друго – (чак и да то није случај) за ову групу жена истицање разлике по полу је неприхватљиво.

Чињеница да се језик насилно мења како би се удовољило жељама једне групе, иако су те промене за друге групе увредљиве и неприхватљиве, јасно показује да су тврдње о тзв. политичкој коректности као средству којим се отклања и спречава дискриминација и вређање очигледна манипулација иза које стоје други циљеви.

Пошто политичка коректност „званично” има за циљ отклањање језичке дискриминације према припадницима мањинских група, у следећем пасусу ће бити показано шта би се с језиком десило ако би се изашло у сусрет захтевима свих мањинских група (постоје стотине и стотине сексуалних, верских, политичких и других мањих или већих група, с веома различитим ставовима, који се често искључују).

Реченица *Ко је то дошао?* политички је некоректна због наглашеног сексизма – иако се не зна да ли је дошао мушкарац или жена, употребљен је облик граматичког мушког рода (*дошао*). Исправан облик морао би да гласи *Ко је то дошао/дошла?*. Мада се на први поглед чини да је ово пример недискриминаторне употребе језика, то није тако због упадљивог ејдизма²³ – не зна се да ли је дошло дете или одрасла особа па би политички коректан облик морао да елиминира дискриминацију према узрасту – *Ко је то дошао/дошла/дошло?*. Иако се на први поглед чини да је ово политички коректна реченица, то није тако због наглашеног мултиплицизма (енгл. *multiplicism*), чиме се вређају две мањинске групе: вишеструке личности и сијамски близанци. Зато би политички коректна реченица гласила *Ко је то дошао/дошла/дошло/дошли/дошле/дошла?* Иако се на први поглед чини да је ово политички коректна реченица, то није тако због јасно уочљивог некрофилизма и још неколико десетина других *-иза-ма* сличног типа, али би њихово навођење беспотребно оптеретило овај рад.

Ова два примера (други је измишљен а први стваран) довољна су да покажу како је тзв. политичка коректност теоријски немогућа у свим већим језичким заједницама²⁴. Чињеница да она постоји у пракси не оповргава изнесену тврдњу већ одређење „политичке коректности” које наводе њени поборници. Њоме се не спречава дискриминација свих или већине група у некој заједници већ она служи за остваривање постављених циљева само неких група, држава и нација. Поједине групе, државе и нације далеко су

²² Иако у неким случајевима међу лингвистима не постоји сагласност о смеру деривације, у наведеним примерима нема никакве дилеме.

²³ Многи лингвисти термин *ејдизам* везују само за старе особе иако су деца и млади жртве дискриминације према узрасту у једнакој мери као и старији људи.

²⁴ Изузетак би могле да буду веома мале заједнице, у којима постоји свега неколико мањинских група и чији се захтеви међусобно не искључују.

„равноправније” од других што је одређено количином друштвене, политичке и војне моћи којом располажу.

Развој тзв. политичке коректности у САД, као и у Канади и неким европским земљама, дошао је у фазу када се инсистира на елиминисању индикатора пола²⁵, односно на „унисексуалном приступу” језику и човеку (Мерзљакова 2006: 139)²⁶. Претпоставка да ће и у Србији, као што је то случај у САД и неким другим земљама, фазу у којој се инсистира на истицању пола у називима занимања и титула сменити фаза у којој се истицање пола (на било који начин) сматра политички некоректним – показала се као погрешна. У енглеском језику у првој фази феминисткиње су тражиле да се у називима професија морфема *-man* замени морфемом *-woman*:

businessman – business woman, business lady
chairman – chairwoman

Данас се инсистира на полној неутралности²⁷:

chairman – chairperson
spokesman – spokesperson
cameraman – camera operator
foreman – supervisor
fireman – fire fighter
postman – mail carrier
stewardess – flight attendant
headmistress – headteacher
businessman – executive

Важан циљ „политичке коректности” је гушење критичког мишљења. Она представља систем веровања и образац размишљања, који се путем медија намеће изворним говорницима одређеног језика. Тзв. политичка коректност одређује о чему се може расправљати и на који начин, а о чему се не сме ни разговарати. У случајевима када ментални кавез „политичке коректности”, створен изузетно прецизно организованом и усклађеном дугогодишњом кампањом, није довољан да спречи довођење у сумњу одређених „истина”, посеже се за репресивним мерама. Преиспитивање званичне верзије ратова у Африци и на Балкану за европску полицију (Europol) представља кривично

²⁵ „Представљается любопытным тот факт, что политкорректные эвфемизмы, обозначающие названия лиц по профессии, не только элиминируют пол и повышают статус женщины, но и способствуют повышению профессионального статуса любого человека, вне зависимости от ее/его пола, в силу отсутствия индикатора пола” (Вильданова 2008: 102).

²⁶ “Today we can even see the phrase *Every student has to pass their exams* – which violates traditional rules of subject-verb agreement but conforms to new rules of gender neutrality” (ц. Цехелска 2006: 20).

²⁷ У феминистичкој литератури среће се и термин *родност*: „Постоји могућност за именовање особа којом се избегава обележје родности” (ц. Савић 2009: 17).

дело, док је за „порицање геноцида“²⁸ предвиђена казна затвора од три године²⁹. За Србе је „политичка коректност“ и национално питање. Како су одређене мањине, државе и нације, када се ради о тзв. политичкој коректности, крајње повлашћене у односу на све остале, а Срби нису међу њима, изношење грубих фалсификата, лажи и измишљотина те вређање и дискриминисање Срба не сматра се политички некоректним. Напротив. Пошто Сједињене Америчке Државе од краја II светског рата држе „рекорд на пољу агресије, међународног тероризма, масовних убијања, мучења, хемијског и биолошког оружја, нарушавања људских права на све начине који се могу замислити“ (ц. Чомски 1998: 40), што је у супротности с њиховим темељним политичким митовима, владајућој класи је био неопходан инструмент који ће спречити критичко промишљање и називање ствари правим именом³⁰. Иако је врло вероватно да и најватренији поборници „политичке коректности“ знају да се људи не споразумевају изолованим речима тако да у готово свим случајевима контекст и интонација показују да ли је нека реч или синтагма употребљена потпуно неутрално или с циљем да некога увреди и дискриминише, на коришћење речи или синтагме која се тренутно сматра политички некоректном, чак и када је потпуно очигледно да није употребљена како би некога омаловажила или

²⁸ „Британски 'Гардијан' је, тако, свом континуираном пропагандном деловању против Срба и истине о ратовима деведесетих прикључио и текст свог колумнисте Џорџа Мамбиоа (George Mombiot) под насловом „Именовање порицача геноцида“ (Naming Genocide Deniers), у коме је Мамбио својом наводном анализом студија професора Едварда Хермана и Дејвида Питерсона ... дошао до тога да управо ове ауторе треба оквалификовати ни мање ни више него као 'порицање (негаторе) геноцида' (genocide deniers), што у речнику политички коректног новоговора, конструисаног по орвелијанској матрици, представља једну од најстрашнијих дискредитијућих етикета“ (ц. Херман 2012: 46).

²⁹ „Helsinki odbor: Sankcionisati poricanje genocida u Srebrenici [наслов] Helsinki odbor за људска права упозорио је већeras да је у Србији на делу снажан pokret poricanja i negiranja genocida u Srebrenici i zatražio od države да donese zakon који bi то sankcionisao [поднаслов] Helsinki odbor за људска права у Србији захтева од државе да се морално осуди свако порицање genocida i да novoizabrani saziv Skupštine Srbije donese zakon који bi то sankcionisao – navodi се у саопштењу Odbora povodom 17. godišnjice srebreničkog genocida u kojem су ubijena 8.372 čoveka“ (ц. Блиц 10.7.2012); „Немачки медији и влада понављају да уколико браните Србе, онда оправдавате све српске злочине, а то је кривично дело због кога можете бити законски гоњени. Ако, на пример, оправдавате 'геноцид' чак и када је он чиста лаж, и ако браните Србе као жртве те лажи, ви сте третирани као порицач геноцида и неко ко шири расну мржњу против муслимана ... Тако је лаж о догађајима у Сребреници 1995. послужила за интернационалну цензуру, коју желе да инсталирају широм света како би застрашили јавност читавог света и спречили је да се бори за историјску истину“ (ц. Прискил 2012: 136). В. и Каргановић и Симић 2011: 12.

³⁰ „Званична политички коректна реторика укључује и разне друге изразе. Због тога интелектуалац у успону мора да влада терминологијом у којој израз као 'претња безбедности' покрива све што може на било који начин да угрози америчке улагање. Други израз је 'прагматичност', што, у нашем случају, значи 'радити по нашој вољи'. А у случају других, ово значи да они 'раде по нашој вољи' ... Израз 'мировни процес' је још један од оних којима ваља овладати: у реторици политичке коректности овај израз значи све што САД у датом тренутку раде; то може бити и блокирање мировног процеса“ (ц. Чомски 1998: 50).

увредила, заговорници тзв. политичке коректности реагују увек агресивно. Због једне изговорене или написане речи, употребљене без и трунке пежоративности, у Сједињеним Америчким Државама може се изгубити посао, бити избачен с факултета, платити казна или отићи у затвор. Примена репресивних мера против оних који су употребили тренутно политички некоректну реч има за циљ развијање аутоцензуре. На потпадање под диктат тзв. политичке коректности утиче и инерција и конформизам³¹.

Да ли „политичка коректност“ има и друге циљеве, време ће показати. Она се развија полако, у више праваца, па њена суштина није одмах видљива³².

Иако тзв. политичка коректност у Србији још увек није попримила гротескне размере као, на пример, у Сједињеним Америчким Државама или Канади, стално треба имати на уму да се ради „о смртно озбиљној ствари“³³. За Србе поготово.

ЛИТЕРАТУРА

- Ајто 2007:** John Ayto, *A Century of New Words*, Oxford – New York: Oxford University Press.
- Антонић 2011:** Slobodan Antonić, *Politička korektnost na hotentotski način*, <http://www.nspm.rs/kolumne-slobodana-antonica/politicka-korektnost-na-hotentotski-nacin.html> [постављено 20.2.2011.]
- Арканђели 2004:** Massimo Arcangeli, *La lingua imbrigliata: a margine del politicamente corretto (01)*, Italianistica Online, 30. novembre 2004, <http://www.italianisticaonline.it/2004/politicamente-corretto-01/>
- Бабок 2010:** Н. В. Бабок, *Политическая корректность в межкультурном общении*. Мыр языков : ракурс и перспектива : материалы I Международной науч. практи. конференции, Минск, 22 апреля 2010, Минск: БГУ, 108–110.

³¹ „Governments are not the only source of effective censorship. There is also the possibility of, what Mill described as, 'the despotism of custom' acting to effectively silence dissent” (ц. Спероу 2002: 121).

³² Ова манипулативна техника позната је под називом *кување жабе*. „Analogija је оцгледна са процесом куванања жаба, када се температура лонца са жабама постепено повећава, а да жабе не реагују инстинктом за бекство из лонца, односно нису свесне шта се догађа, све док вода не прокључа и за жабе ситуација постане коначна” (ц. Тадић 2012: 290).

³³ „We call it 'Political Correctness.' The name originated as something of a joke, literally in a comic strip, and we tend still to think of it as only half-serious. In fact, it's deadly serious. It is the great disease of our century ... It is the disease of ideology. PC is not funny. PC is deadly serious” (ц. Линд 2000).

- Базилев 2007:** В. Н. Базылев, *Языковые императивы „политической корректности“*. Политическая лингвистика, Екатеринбург, 3, 8–10.
- Барк 2010:** Laurel Burk, *Politically Incorrect: Gran Torino and Racial Façades*, Writing 20, 21–24, [http://twp.duke.edu/uploads/assets/Burk\(1\).pdf](http://twp.duke.edu/uploads/assets/Burk(1).pdf)
- Батлер 1969:** Robert N. Butler, *Age-ism: Another form of bigotry*, The Gerontologist 9, New York, 243–246.
- Бернард 2012:** Lianne Barnard, *Political Correctness: What are the origins and history of political correctness? When and why did it become part of the American culture?* <http://www.quora.com/Political-Correctness/What-are-the-origins-and-history-of-political-correctness-When-and-why-did-it-become-part-of-the-American-culture> [постављено 9.2.2012]
- Бласкез 2002:** Agustin Blazquez, *Political Correctness: The Scourge of Our Times*. <http://archive.newsmx.com/archives/articles/2002/4/4/121115.shtml/> [постављено 6.4.2002]
- Болдырева 2006:** С. И. Болдырева, Политически коректний јазик в аспекте глобализације, Вестник РГУ им. И. Канта, 2, Филологическе науке, 59–63.
- Браун 2006:** Anthony Browne, *The Retreat of Reason : Political Correctness and the Corruption of Public Debate in Modern Britain*, London: Civitas: Institute for the Study of Civil Society.
- Бурас 2009:** Мария Бурас, *Политкоректност : Религија нових чутких?* http://www.apostas.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=350:2009-08-12-08-42-33&catid=4:2009-05-04-15-24-24&Itemid=5 [постављено 12.8.2009]
- Вильданова 2008:** Г. А. Вильданова, *Гендерно-вежливые эвфемизмы в прагматическом аспекте (на материале английского языка)*. Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена 73/1, Санкт-Петербург, 101–104.
- Влаховић 2003:** Nina Vlahović, *O seksizmu u engleskom jeziku (Da li je English postao „Manglish“?)*. у: Jezik, društvo, saznanje : Profесору Ranku Bugarskom od njegovih studenata, Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 73–87.
- Гезер 2008:** Hans Geser, *Political Correctness: mental disorder, childish fad or advance of human civilization?*, Sociology in Switzerland. Online Publikationen, Zuerich, <http://socio.ch/general/pc.htm>

- Герасименко 2011:** Дарња Викторовна Герасименко, *Дискриминација по возрасту и способности ње преодолена в современном английском языке*, Вестник Челябинского государственного педагогического университета, 10, Челябинск, 249–255.
- Глумбић 2005:** Nenad Glumbić, *Sudbina mentalne retardacije u politički korektnom diskursu*, Beograd: Istraživanja u defektologiji, 6, 11–21.
- Гуманова 1999:** Ю. Л. Гуманова, *Политическая корректность как социокультурный процесс (на примере США)*, Кандидатская диссертация, Москва: МГУ им. М.В. Ломоносова.
- Гуманова 2000:** Ю. Л. Гуманова, *Политическая корректность: как это делается в России*. у: Россия и Запад : диалог культур, вып. 8, т. 1, Москва: МГУ им. М.В. Ломоносова, 195–202.
- Дојчев 2010:** Момчил Дојчев, *Политическата коректност е един от враговете на демокрацията*, <http://www.glasove.com/dots-momchil-doychev-politicheska-skata-korektnost-e-edin-ot-vragovete-na-demokratiyata-11258> [постављено 20.12.2010]
- Драгоеску 2011:** Alina-Andreea Dragoescu, *The Language of Political Correctness in Business English*, у: Примењена лингвистика данас – између теорије и праксе. Зборник радова са Трећег конгреса Примењена лингвистика данас – између теорије и праксе, одржаног 29.11–1.12.2009. у Новом Саду, Нови Сад: Друштво за примењену лингвистику Србије – Филозофски факултет у Новом Саду – Филолошки факултет у Београду, 353–362.
- Жижек 2011:** Slavoj Žižek, *Le radici dell'odio e della convivenza*, <http://www.internazi-onale.it/opinioni/slavoj-zizek/2011/08/19/le-radici-dell%E2%80%99odio-e-della-convivenza/> [постављено 19.8.2011]
- Завадскаја 2010:** Елена Завадская, *Политкорректность как новая международная коммуникативная норма: анализ дефиниций на материале словарей современного английского языка*, Ніжин: Наукові записки, Серія „Філологічні науки”, 3, 44–48.
- Иванова 2002:** Олимпиада Иванова, *Политкорректность в России*, Вестник Евразии, 3. http://www.eavest.ru/magasin/artikelen/2002-3_iva.htm
- Јовановић 2012:** Aleksa Jovanović, *Teror korektnosti – Zašto je u Srbiji dobro biti gej, Rom...*, Press (Београд), 11. 03. 2012.
- Кантор 2007:** Elizabeth Kantor, *Why Won't Politically Correct Professors Teach English and American Literature?*, Heritage Lectures 1013 (13.1.2007), 1–8. www.heritage.org/research/education/hl1013.cfm

- Каргановић и Симић 2011:** Стефан Каргановић, Љубиша Симић, *Сребреница : деконструкција једног виртуелног геноцида*, Београд: Srebrenica Historical Project.
- Кипрсаја 2006:** Е. В. Кипрская, *Национально-специфические особенности политкорректной лексики (на примере английского и русского языков)*, у: Актуальные проблемы лингвистики XXI века : сб. ст. по материалам междунар. науч. конф., г. Киров 6–7 дек. 2006 г., в ознаменовании 65-лет. фак. лингвистики ВятГГУ, Киров: Изд-во ВятГГУ, 101–106. <http://www.lingvomaster.ru/files/167.pdf>
- Клејтон 1991:** Geoffrey Clayton, *Politically Correct?* http://www.aas.org/cswa/status/status_may1991.pdf
- Клемперер [2012]:** Victor Klemperer, *Mentally Challenged – Wie sag ich’s politisch korrekt?* http://www.google.rs/search?source=ig&hl=sr&rlz=&q=politische+korrektheit+sprache&oq=Politische+Korrektheit&gs_l=igoogle.1.5.0i19l6.331.331.0.5330 [посећено 18.6.2012]
- Колман 2000:** Peter Coleman, *What is Political Correctness? The Pros and Cons*, Quadrant, <http://www.liberalsindia.com/relevance/PoliticalCorrectness.php>
- Конгдон 2002:** Lee Congdon, *The Age of Newspeak*, www.VirginiaInstitute.org
- Корољова 2009:** О. П. Королёва, *Национально-культурная специфика политкорректности в лингвокультурном пространстве России и США*, Вестник Чувашского университета, *Вестник Чувашского университета* 4, Чебоксары, 246–248.
- Кузнецова 2011:** Н. В. Кузнецова, *Перифраза как способ выражения политкорректности в профессиональной сфере французского языка*, Учёные записки Комсомольского-на-Амуре государственного технического университета, 2, Комсомольский-на-Амуре, 52–56
- Лалетина 2010:** Александра Олеговна Лалетина, *Нормы гендерной политкорректности в различных дискурсивных практиках*, Вестник Костромского государственного университета им. Н.А. Некрасова, 2, Кострома, 179–183.
- Лиа 2009:** John Lea, *Political correctness and higher education : British and American perspectives*, New York: Routledge.
- Линд 2000:** Bill Lind, *The Origins of Political Correctness*. <http://www.academia.org/-the-origins-of-political-correctness/> [постављено 5.2.2000]
- Линд 2004:** William S.Lind, *What is „Political Correctness“?*, у: William S. Lind (yp.): „Political Correctness:” A Short History of an Ideology,

A Product of the Free Congress Foundation, http://www.lifesite.net/ldn/2005_docs/-PC1.pdf

- Лури 1994:** G. C. Loury, *Self-censorship*, у: *Our Country, Our Culture: The Politics of Political Correctness*, New York: A Partisan Review Press, 133–142.
- Мајба 2012:** В. В. Майба, *О структуре језика политкоректности (на примере енглјиског и руског језиков)*, Политическая лингвистика, 40, Екатеринбург, 102–108.
- Мајба 2013:** Вита Викторовна Майба, *Политическая корректность как лингвоидеологическое явление и ее рецепция в русской лингвокультуре*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук, Ростов-на-Дону: Южный федеральный университет.
- Маматкулов 2011:** А. Л. Маматкулов, *'Le politiquement correct' (политическая корректность) как социолингвистическая проблема*, Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение 52, Челябинск, 82–84.
- Мерзлякова 2006:** Л. В. Мерзлякова, *Языковой аспект политкорректности*, Вестник Оренбургского государственного университета 2, Оренбург, 137–140.
- Муратов 2000:** А. Ю. Муратов, *Political correctness and national mentality*, у: *Россия и Запад: диалог культур*, вып. 8, т. 1, Москва: МГУ им. М.В. Ломоносова, 237–242.
- Онил 2011:** Ben O'Neill, *A Critique of Politically Correct Language*, *The Independent Review*, v. 16, n. 2, Oakland, 279–291.
- Остроух 1998:** А. В. Остроух, *Политическая корректность в США : культурологический аспект проблемы*, Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук, Москва.
- Оташевић 2011:** Ђорђе Оташевић, *О термину „родна равноправност“*, у: *Наше стварање 10 : Зборник радова са шестог Симпозијума са међународним учешћем „Васпитач у 21. веку“ (Алексинач, 2011)*, 282–284.
- Оташевић 2012:** Ђорђе Оташевић, *Термин „политичка коректност“*, Лингвистичке актуелности 20, Београд, 19–32.
- Павичић 1982:** Josip Pavičić, *Novogovor : Sociolingvistički ogledi iz svakodnevnog života jezika*, Zagreb: Stvarnost.

- Панин 2004:** Виталий Витальевич Панин, *Политическая корректность как культурно-поведенческая и языковая категория*, Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук, Тюмень: Тюменский государственный университет.
- Петржик 2011:** Lukáš Peřík, *Dělá problém Klausovi i Topolánkovi. Marxistická politická korektnost. Cikán, nebo Rom?* <http://euportal.parlamentnilisty.cz/Articles/7642-dela-problem-klausovi-i-topolankovi-marxisticka-politicka-korektnost-cikan-nebo-rom-.aspx> [постављено 1.6.2011]
- Преве 2012:** Costanzo Preve, *Politicamente corretto...*, <http://italy.indymedia.org/n/5598-/25-04-12/politicamente-corretto>
- Прискил 2012:** Питер Прискил, *Моћници воде рат за меморију човечанства*, у: Биљана Ђоровић, Атлантис против Левијатана : Борци против глобализма, Београд: Српски сабор Двери – Catena Mundi, 127–138.
- Радић 2007:** Јованка Радић, *Пол и категоријална припадност назива за лица у српском језику*, у: Шездесет година Института за српски језик САНУ, Београд: Институт за српски језик САНУ, 381–400.
- Радић 2010а:** Јованка Радић, *Појам род у граматички и логици (у светлу 'феминизације' српског језика)*, у: Посебно издање Зборника радова Филозофског факултета Универзитета у Приштини : Поводом 50-годишњице Филозофског факултета Универзитета у Приштини, у част проф. др Милосаву Вукићевићу, Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 387–396.
- Радић 2010б:** Јованка Радић, *Род у граматички и савремене друштвене појаве*, у: Језички систем и употреба језика, књ. 1, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 95–108.
- Рен 2004:** Raymond V. Raehn, *The Historical Roots of „Political Correctness”*, у: Lind William S. (ед.), „Political Correctness” : A Short History of an Ideology, A Product of the Free Congress Foundation, <http://www.scribd.com/doc/2674655/Political-Correctness-A-Short-History>
- Рикарди 2006:** Emilia Riccardi, *Il „politicamente corretto” : La nuova censura progressista*. <http://www.europaoggi.it/content/view/504/0/> [постављено 22.9.2006]
- Саватејева 2008:** Л. В. Саватеева, *Метаязык коммуникации : Лингвистическая политкорректность и социальная толерантность*, Вестник Томского государственного университета 10, Томск, 27–32

- Савић 1998:** Svenka Savić, *Žena sakrivena jezikom medija: kodeks neseksističke upotrebe jezika*, *Ženske studije* 10, Beograd, 89–132. http://www.zenskestudie.edu.yu/pages/zenskestudije/zs_s10/svenka.html
- Савић 2009:** Savić Svenka, *Rod i jezik*, у: *Rod i jezik* (Priredile Svenka Savić, Marijana Čanak, Veronika Mitro, Gordana Štasni), Novi Sad: *Ženske studije i istraživanja – Futura publikacije*, 7–31.
- Сефајер 1993:** William Safire, *Safire's New Political Dictionary*, New York: Random House.
- Синева 2008:** Евгения Синева, *Политкорректност по-американски*, Иностранне језици PLUS, http://plus.study.ru/rus/journal/zima_2008/meaning/note2.html
- Слуцки 2012:** Леонид Иосифович Слуцкий, *Политкорректност – тяжело заболевание Запада*, http://world.lib.ru/s/sluckij_1_i/politkorrektnost.shtml [посећено 12.6.2012]
- Спероу 2002:** Sparrow Robert: Talking Sense about "Political Correctness". *Journal of Australian Studies*, Volume 26, Issue 73, 2002, Special Issue: *The Dog of War*, str. 119–131.
- Степанова 2009:** Ксения Владимировна Степанова, *Анализ вербализации политической корректности в английском, русском, якутском языках*, у: Альманах современной науки и образования, Тамбов: Грамота, № 11 (30): в 2-х ч. ч. II, стр. 174–176.
- Стихин 1995:** А. Г Стихин, *Лингвистические аспекты коммуникативной корректности*, у: *Язык и этнический менталитет: Сборник научных трудов*, Петрозаводск: Издательство ПГУ, 138–142.
- Сунић 2011:** Tomislav Sunić, *Politička korektnost (jezična i zakonodavna represija) – prvi dio*. <http://www.makarska-danas.com/?p=935> [постављено 29.10.2011]
- Сухих 2013:** Анна Сухих, *Почему уходят "women" и „invalid" из английского, или Уроки политкорректности*. <http://shkolazhizni.ru/archive/0/n-6918/> [посећено 4.7.2013]
- Тадич 2012:** Darko Tadić, *Komunikacija i percepcija: Mentalna mašina*, у: I Међународни научни skup „Моћ комуникације 2012” Beograd, 1–2. 6. 2012. Zbornik radova, Banja Luka: Panevropski univerzitet „Apeiron”, 287–299.
- Тејлор 1993:** John Taylor, *Are You Politically Correct?*, у: Michael E. Bauman, Francis J. Beckwith (editor), *Are You Politically Correct? Debating*

America's Cultural Standards, Buffalo – New York: Prometheus Books, 15–21.

- Тер-Минасова 2000:** С. Г. Тер-Минасова, *Јазик и межкултурна комуникација*, Москва: Слово.
- Трекслер 1980:** Anthony J. Traxler, *Let's get gerontologized: Developing a sensitivity to aging*, Springfield: Southern Illinois University at Edwardsville.
- Ћирић 2009:** Jovan Ćirić, *Politička korektnost*, Revija za kriminologiju i krivično pravo 3, Beograd, 221–242.
- Ћопић 2008:** Hana Ćopić, *Žene i jezik. y: Neko je rekao feminizam? Kako je feminizam uticao na žene XXI veka? (Priredila Adrijana Zaharijević)*, Beograd: Heinrich Böll Stiftung, Regionalna kancelarija za Jugoiistočnu Evropu, 216–226.
- У клопци политичког језика 1:** *U klopci političkog jezika (1): Retardirani pekar i pametne bombe*. <http://www.vesti-online.com/Vesti/Tema-dana/304491/U-klopce-politickog-jezika-1-Retardirani-pekar-i-pametne-bombe> [постављено 7.4.2013.]
- У клопци политичког језика 2:** *U klopci političkog jezika (2): Dresiranje reči*. <http://www.vesti-online.com/Vesti/Tema-dana/304711/U-klopce-politickog-jezika-2-Dresiranje-reci> [постављено 8.4.2013.]
- У клопци политичког језика 3:** *U klopci političkog jezika (3): Ciganska čerga ili neću da ćutim*. <http://www.vesti-online.com/Vesti/Tema-dana/304957/U-klopce-politickog-jezika-3-Ciganska-cerga-ili-necu-da-cutim> [постављено 9.4.2013.]
- У клопци политичког језика 4:** *U klopci političkog jezika (4): Manjina terorise većinu*. <http://www.vesti-online.com/Vesti/Tema-dana/305214/U-klopce-politickog-jezika-4-Manjina-terorise-vecinu-> [постављено 10.4.2013.]
- Филиповић 2009:** Jelena Filipović, *Rodno osetljive jezičke politike: Teorijske postavke i metodološki postupci*. *Analiz Filološkog fakulteta* 21 (2009), 109–127.
- Форд 2007:** Valda Boyd Ford, *The Paralysis of Political Correctness*, HRMagazine, Volume 52, Issue 11, Alexandria, 69–71.
- Херман 2012:** Едвард Херман, *Орвेलијанска демократија*, у: Биљана Ђоровић, *Атлантис против Левијатана : Борци против глобализма*, Београд: Српски сабор Двери – Catena Mundi, 46–61.

- Хјуес 2010:** Geoffrey Hughes, *Political Correctness: A History of Semantics and Culture*, New York: Wiley-Blackwell.
- Цехелска 2006:** Maryna Tsehelska, *Teaching Politically Correct Language*, English Teaching Forum 1, 20–32, http://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/06-44-1-e_0.pdf
- Цурикова 2001:** Л. В. Цурикова, *Политическая корректность как социокультурный и прагматический феномен*, у: Эссе о социальной власти языка, Воронеж: Воронежский межрегиональный институт общественных наук, 94–102.
- Чаричанскаја 2009:** И. В. Чарычанская, *Политически коректната лексика в языке и переводе*, Вестник Воронежского государственного университета, Серия Лингвистика и межкультурная коммуникация 2, Воронеж, 133–136
- Чомски 1998:** Noam Čomski, *Godina 501 : konkvista se nastavlja*, Novi Sad: Svetovi, 1998.
- Чонтош 1998:** Pál Csontos, *Is political correctness politically correct? A tour along the alleyways of the shambles called political correctness*, Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova series tom XXV, Eger Journal of American Studies, Eger, 21–38.
- Шапина 2008:** Л. Н. Шапина, *Эвфемизмы в социальных сферах деятельности: политкорректность и „деревянный язык“ (на примере французского языка)*. http://vestnik.adygnet.ru/files/2008.2/677/Shapina2008_2.pdf
- Шлехта 2008:** Ondřej Šlechta, *Nová inkvizice*, Revue Politika 1, <http://www.revuepolitika.cz/clanky/262/nova-inkvizice> [постављено 20.1.2008]

”POLITICAL CORRECTNESS”
AS A LINGUISTIC AND NATIONAL ISSUE

Summary

So-called political correctness is theoretically impossible in any larger linguistic community. The fact that it does exist in practice, doesn't deny the claim presented, but denies the determination of "political correctness" given by its proponents.

The purpose of the implementation of oppressive measures against those who have used the word which is currently politically incorrect is to develop self-censure. Inertia and conformism also help falling under the dictate of so-called political correctness.

Đorđe R. Otašević